

Per A. Straumsheim, Eva Danielsen, Bjarte Kyte in Mona Duckert
(prevod Tina Pirc)

PRENOS IZKUŠENJ NORVEŠKEGA PSIHOLOŠKEGA ZDRUŽENJA V SLOVENIJO

Pomen supervizije na začetku psihološke kariere

Ob zaključku univerzitetne izobrazbe študenti prejmejo naziv *psiholog*, ki prednje postavlja številna pričakovanja – tako s strani njih samih kot s strani drugih. Soočajo se z izzivi, ki zahtevajo teoretična znanja in zmožnost implementacije teh znanj v praktični kontekst. To lahko vodi v negotovost in dvom. Supervizija je tako še posebej pomembna prav na začetku kariere psihologa.

Pomen supervizije za paciente in druge uporabnike psiholoških storitev

Supervizija na začetku kariere je pomembna za paciente in druge uporabnike psiholoških storitev. Predstavlja preverjanje kakovosti s strani izkušenejših psihologov. Supervizor spremlja psihologe, če delajo v skladu s prakso, ki temelji na znanstvenih dokazih. To pomeni, da kontinuirano spremlja in vrednoti tri vidike, ki sestavljajo znanstveno utemeljeno prakso: potrebe uporabnikov, klinično ekspertnost posameznika (njegovo zmožnost kliničnega presojanja in izkušnje) in najboljše razpoložljive dokaze o učinkovitosti različnih pristopov.

S pomočjo poglobljenih diskusij in refleksij o tem, ali posamezni ukrepi delujejo v skladu s svojim namenom, supervizija omogoča ugotavljanje, ali so bili doseženi želeni učinki.

Vključenost uporabnika ter osredotočenost na njegovo družino in socialni kontekst predstavlja pomemben del supervizije.

Pomen supervizije za psihologa

Na začetku kariere supervizija običajno temelji na odnosu »mojster – vajenec«. Psiholog mora najti svojo identiteto v vlogi psihologa začetnika. Varen odnos je izredno pomemben za razvoj profesionalne in osebne zrelosti.

Supervizija je pomemben predpogoj za izgrajevanje kompetenc psihologa. V okviru supervizije psihologi dobijo priložnost, da skupaj s svojim supervizorjem reflektirajo svoje praktično delo. Supervizor lahko osebo, ki ji nudi supervizijo, vodi skozi razmislek o profesionalnih izbirah in odločitvah. Zato supervizija predstavlja nujno priložnost za mlajše psihologe, da preoblikujejo in integrirajo teoretično znanje s praktičnimi izkušnjami v svojem delovnem okolju.

Supervizija psihologov začetnikov je eden najpomembnejših ukrepov za razvoj kakovosti. Refleksija praktičnega dela in profesionalne identitete ob pomoči supervizorja lahko v začetni fazi pomaga pri obvladovanju strokovnih delovnih izzivov. Delodajalcem, ki psihologom na začetku kariere zagotavljajo supervizijo, lahko to pomaga pri pridobivanju in ohranjanju izkušenih psihologov. Gre namreč za zagotovilo, da bodo psihologi začetniki lahko nudili usluge, ki so varne za uporabnike.

Stanje na področju supervizirane prakse na Norveškem

Supervizija in supervizirana praksa sta bili na Norveškem, tako kot v številnih drugih državah, izvorno povezani s psihoterapijo in psihoterapevtskim izobraževanjem. Ob začetku psihološkega izobraževanja in pridobitve naziva (*cand. psychol.*) na norveških univerzah v poznih 50. letih prejšnjega stoletja je bilo določeno, da mora biti supervizija del izobraževanja vseh psihologov, ne glede na njihovo področje dela. Že v tistih časih so torej poudarjali pomen supervizirane prakse v izobraževanju za vse psihologe.

Leta 1974 se je norveška oblast odločila zakonsko zaščititi naziv psiholog s t. i. »psihološkim zakonom«. Naziv se lahko podeli in ga lahko uporabljajo le tisti posamezniki, ki so pridobili diplomo (naziv *cand. psychol.*) oz. ekvivalent diplome z enakimi kvalifikacijami. Oblasti so skupaj z univerzami oblikovale standarde za psihološko izobraževanje na Norveškem, ki med drugim določajo, da mora biti v času 6-letnega izobraževanja eno leto namenjeno supervizirani praksi.

Supervizirana praksa je integrirana v večino elementov 6-letnega izobraževanja psihologov, vendar v večji meri v kasnejših stopnjah študija. Praksa je pretežno organizirana na dveh različnih področjih:

- na univerzitetnih klinikah – študenti obravnavajo paciente enkrat do dvakrat tedensko in se sprti izobražujejo ter udeležujejo skupinske supervizije;

- na inštitucijah izven univerz (predvsem s področja mentalnega zdravlja) – praksa na različnih inštitucijah poteka krajša in daljša obdobja; univerze podpirajo supervizorje, a so ti zaposleni na inštituciji, kjer delajo študenti; dogovor med univerzami in zunanjimi inštitucijami regulira tako prakso kot supervizijo.

Izobraževanje supervizorjev

Že od 50. let prejšnjega stoletja obstaja specialistično izobraževanje, ki ga izvaja Norveško psihološko združenje. Zajema pet let supervizirane prakse, 256 ur tečajev/pouka, 240 ur supervizije in zaključno nalogo. Supervizorji, ki poučujejo v okviru omenjenega izobraževanja, morajo biti specialisti na svojem področju. S postopnim prepoznavanjem supervizije kot kompetence same po sebi je Norveško psihološko združenje leta 1996 začelo izvajati dveletni program izobraževanja za supervizorje (ki poteka ob delu). Do današnjega dne je ta program zaključilo okoli 260 supervizorjev.

Izmenjava pozitivnih izkušenj s supervizirano prakso: Motivi Norveškega psihološkega združenja za sodelovanje v projektu SUPER PSIHOLOG

Na sestanku za *EuroPsy* leta 2012 v Bruslju smo ugotovili, da je Društvo psihologov Slovenije skupaj z Univerzo v Ljubljani osnovalo model supervizirane prakse, ki temelji na standardih *EuroPsy*, izvedlo izobraževanje za supervizorje in izdalo knjigo o njihovih izkušnjah. Istočasno je program EEA/Norway grants (Norveškega finančnega mehanizma) nameraval razpisati različne projekte v številnih državah Evropske unije, tudi v Sloveniji. Skupaj smo ugotovili, da bi lahko postali partnerji v projektu, oblikovali izobraževanje za supervizorje v Sloveniji in vzpostavili model supervizirane prakse.

Za sodelovanje Norveškega psihološkega združenja v tem projektu so obstajali številni razlogi in motivi. Najpomembnejši so bili trije razlogi, ki jih navajamo spodaj.

1. Supervizija in supervizirana praksa za psihologe imata na Norveškem dolgoletno tradicijo. Supervizirana praksa predstavlja osrednje izobraževalno področje v razvijanju in prenašanju znanja psihologov v praktične spretnosti in kompetence, ki so nujne za zagotavljanje visoko kakovostnih storitev za družbo. Norveško psihološko združenje izvaja dveletno izobraževanje za supervizorje. S pomočjo strokovnjakov, ki so v tem izobraževanju prevzeli vlogo učiteljev, smo želeli deliti naše izkušnje in strokovno védenje o načrtovanju in implementaciji usposabljanja za supervizorje.
2. Kot izraziti podporniki standardov *EuroPsy* Evropske zveze psiholoških združenj smo želeli člani Norveškega psihološkega združenja pomagati društvom, univerzam in državam, ki želijo usposobiti supervizorje in vzpostaviti supervizirano prakso kot del psihološkega izobraževanja. To bi lahko pomagalo dvigniti kompetence psihologov po Evropi. S tem ko evropski trg dela postaja bolj odprt, namreč kompetence evropskih psihologov niso več le stvar nacionalne obravnave.
3. V norveški tradiciji supervizije je največji poudarek na razvojnem vidiku. Slovenski kolegi pa so se najbolj osredotočili na razvijanje ocenjevanja kompetenc, ki

temelji na kompetenčnem modelu *EuroPsy*. V norveškem specialističnem izobraževanju je čedalje večji poudarek na vlogi in odgovornosti supervizorja kot »vratarja« pri vstopu v stroko. V tem projektu smo se strinjali, da bi bil eden od ciljev projekta integracija razvojnega in kompetenčnega modela supervizije. Izkušnje in izidi projekta bi bili tako lahko zelo pomembni za izvajanje prakse na Norveškem in za izobraževanje norveških supervizorjev.